

2 A 3

ΛΟΓΟΣ

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ, ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ

ΥΠΟ ΤΟΥ

ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Ι. Γ. ΛΑΣΚΑΡΗ.

ΕΝ ΤΩΙ ΚΑΘΕΔΡΙΚΩΙ ΝΑΩΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΕΙΡΗΝΗΣ,

ΚΑΤΑ ΤΗΝ 25 ΜΑΡΤΙΟΥ 1859.

Κάθ' ἣν ἐτελέσθη μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν ἀγωνισαμένων καὶ πεπόντων
ἐν τῷ ἱερῷ ἀγῶνι.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

914

ΙΩ. ΣΑΛΧΟΓΙΑΝΝΗ

ΙΩ. ΝΝΗΣ Κ. ΒΗΧΑΣ
ΔΟΥΡ. ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

ΑΘΗΝΑΙ,

ΤΥΠΟΙΣ Ν. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ.

1859.

ἔκτος
τέσσαρα
ἑλληνικῆς

Πρὸς τοὺς Ἀναγνώστας !

Ἐν τῷ μέσῳ τῶν μελιρρύτων καὶ πολυφθόγγων ῥητόρων τῆς Πρωτεύουσας, ἐνώπιον τῶν ὁποίων δὲν τόλμῳ οὐδὲ καὶ τὴν σκιάν μου νὰ διασύρω, ἀναγνωρίζω ἀληθῶς ὅτι δὲν ἤμην ἐγὼ ἐκεῖνος, ὅστις ἔπρεπε νὰ ἐκφωνήσῃ τὸν Πανηγυρικὸν τῆς 25 Μαρτίου, καθ' ἣν πληθὺς λαοῦ ἀμφοτέρων τῶν φύλων παντὸς βαθμοῦ καὶ πάσης τάξεως ἀπετέλει τὸ εὐσεβὲς ἀκροατήριον τῆς πανηγυρικῆς ἀγαλλιάσεως, καθ' ὅσον καὶ ἡ σπουδαιότης τοῦ ἀντικειμένου, καὶ ἡ ἱερότης τῆς ἡμέρας ἀπήτουν τὸν κατάλληλον ῥήτορα εἰς ἐπιτυχῇ τῆς ὑποθέσεως ἐξιστόρησιν. Ἀλλ' ὅταν οἱ ἀναγνώσται πληροφορηθῶσιν ὅτι ἐξήντησα ὅλας τὰς προσπαθείας μου εἰς τὸ νὰ ἀποφύγω τὰς ἐπιμόνους ἀπαιτήσεις τῶν φίλων μου, καὶ ἰδίως γερόντων τινῶν ἀγωνιστῶν, μουρμουρίζόντων (α) καὶ δυσανασχετούντων εἰς τὴν ἄρνησίν μου τὸ νὰ ἐπιληφθῶ ἀντικειμένου διαφεύγοντος τὰς δυνάμεις μου, καὶ εὐδόλως συλλογιζομένων τὴν δυσχέρειαν καὶ τὸ ἐργῶδες τοῦ ἀντικειμένου, πιστεύω ὅτι θὰ συγχωρήσωσιν τὴν τόλμην μου καὶ δὲν θ' ἀποδόσωσιν αὐτήν, εἰμὴ εἰς τὰς ἀληθῶς ἐπιμόνους ἀπαιτήσεις τῶν γερόντων ἐκείνων φίλων, οἵτινες δὲν ἤξεύρω πῶς κατόρθωσαν ἐπὶ τέλους νὰ μὲ πείσωσι, πρὸς οὓς καὶ ἐγὼ καὶ ἅπασα ἡ νέα γενεὰ τῆς Ἑλλάδος ὀφείλει ἄπειρον σεβασμόν.

Ὅταν κατ' ἀρχὰς ἐπεχείρησα νὰ συλλέξω τὴν ὕλην τῆς ὑποθέσεως, ἀναδιφῶν τὰ βιβλία τὰ ὅποια ὥρισα ὡς πηγὴν αὐτῆς, ὀλίγην τῇ ἀληθείᾳ ἔδειξα δειλίαν, πιστεύων ὅτι τὰ βοηθήματα αὐτὰ θὰ διευκολύνωσι τὴν συγγραφὴν, ἀλλ' ἀφοῦ ἐπροχώρησα μέχρι τινός, ἠσθάνθην τὴν ἀπάτην μου, διότι, ἐκτὸς ἄλλων συγγραμμάτων, ἀφ' ὧν ἠρύσθην ἀρχετὴν ὕλην, τέσσαρα ἀνὰ χεῖρας εἶχον συγγράμματα τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς

(α) Ἀντὶ μουρμουρίζόντων.

παναστάσεως· καὶ τὰ τέσσαρα αὐτὰ εὔρον πολλαχοῦ εἰς ἀν-
 ήφασιν, εἰς τινὰ δὲ μέρη καὶ ἐλλειπῇ· καὶ ἡ χρονολογία, καὶ
 τοποθεσία, καὶ τὰ πρόσωπα, καὶ τὰ γεγονότα οὐδεμίαν πρὸς
 τὸ πραγματικόν μοι ἔδιδον καθαρὰν ἀλήθειαν, καὶ ἐκ τῆς ἀντι-
 στάσεως ἀφ' ἐνὸς, ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἀφ' ἐτέρου, ἀντὶ ὧς ἐπρο-
 σπάθουν νὰ συγκεντρόσω τὰς περὶ τοῦ ἀντικειμένου ιδέας μου,
 μᾶλλον τὰς ἐσύγχισα, καὶ μοὶ ἐπῆλθε παραχρῆμα ἡ ιδέα, ὅτι
 ἡ Ἑλλάς στερεῖται ἱστορίας. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς συγχίσεως ταύ-
 τῃς, ἃς φαντασθῶσιν οἱ ἀναγνῶσται εἰς ποίαν δυσχερῇ θέσιν
 εὑρέθην, ὡς ἐκ τοῦ ὁποίου ἀπεφάσισα νὰ παραιτηθῶ τοῦ ἐπιχει-
 ρήματος. Ἀλλὰ συλλογιζόμενος τὴν ὑπόσχεσίν μου πρὸς τοὺς
 γέροντας ἐκείνους φίλους, ἀπὸ τὴν γλῶσσαν τῶν ὁποίων ὁ
 θεὸς νὰ με φυλάξῃ, ἐπανέλαβον τὴν ἐξακολούθησιν τῆς με-
 λέτης, καὶ διὰ νὰ διορθώσω κατὰ τὸ ἐφικτὸν τὰς ἀντιφά-
 σεις, τὰς ὁποίας ἀπῆντησα εἰς τὰ ἀνὰ χεῖράς μου ἱστορικὰ βι-
 βλία, κατέφυγον εἰς ἐπιζῶντα πρόσωπα τῆς ἐπαναστάσεως,
 τὰ ὁποῖα ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἐγνώριζον τὰ πράγματα, καὶ παρ' αὐ-
 τῶν ἠδυνήθην ὅποσόν νὰ ἐξακριβώσω κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ
 ἥττον τὴν ἀλήθειαν ἱστορικῶν τινῶν γεγονότων.

Δέκα μηνῶν νύκται εἶναι ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἐνησχολήθην εἰς
 τὸ νὰ συλλέξω τὴν ὕλην εἰς καταρτισμὸν τοῦ λόγου, ἐργαζό-
 μενος ἐπὶ τέσσαρας ὥρας εἰς ἐκάστην νύκτα· καὶ ἐδῶ ἴσως
 κινήθῃ ἡ περιέργεια τοῦ ἀναγνώστου, ἀκούοντος νυκτερινὴν
 ἐργασίαν· ἀληθῶς νύκτας εἰργάσθην εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ λό-
 γου, διότι ὡς δημόσιος ὑπάλληλος δὲν ἠδυνάμην οὐδὲ μίαν ἡ-
 μέραν νὰ ἐγκαταλείψω τὸ ἔργον μου, ἔργον ἀπὸ τὸ ὁποῖον
 πορίζομαι τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Φαντάσθητι, ἀναγνῶστα, ἄνθρω-
 πος τῆς ἀνάγκης, ὡς ἐγὼ, μὴ δυνάμενος τὴν ἡμέραν νὰ ἐγκα-
 ταλείψω τὸ ἔργον μου, μικρᾶς μαθήσεως, ἐπιχειρήσας ἔργον,
 πράγματι δυσχερὲς ὡς ἐκ τοῦ ἀντικειμένου καὶ τῆς ὕλης,
 πόσας πικρίας διῆλθον μέχρι τῆς ἀποπερατώσεως τοῦ ἔργου,
 πικρίας τὰς ὁποίας βεβαίως δὲν ἤθελεν ὑποστῆ ἄλλος, ἔχων
 ἀρκούσας καὶ ἰσχυρὰς δυνάμεις, ἡσυχον νοῦν, καὶ κατάλληλος
 διὰ τὸ ἐπιχεῖρημα.

Ἀλλὰ σημειώσεως ἄξιον εἶναι ὅτι, ἀφοῦ συνεπλήρωσα ὅλον

ὄντως ἔργον τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἀνεξαρτησίας, τῆς ἀναστάσεως ἡμῶν ἐκ τοῦ τάφου, εἰς ὃν ἄλλοτε ἡ ἔνδοξος ἡμῶν Ἑλλάς εἶχε ταφῇ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς βαρβάρου κατακτητικῆς φυλῆς ἐπὶ τέσσαρας ὅλους αἰῶνας! Ποῖα πρότερον καὶ ποῖα ὕστερον κανορθώματα τῶν ἡρώων πατέρων μας νὰ διηγηθῶ; μὲ ποίους ἀδαμαντίνους στεφάνους νὰ στέψω τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ μὲ ποίας λέξεις καὶ φράσεις νὰ συναρμολογήσω τὴν διήγησιν τῶν μεγάλων, τῶν θείων ἐκείνων ἔργων των; ἀδυνατῶ καὶ ὁμῶς προβαίνω, καὶ ἰδοὺ τὸ κοχλάζον εἰς τὰς φλέβας μου αἷμα συνταράσσει τὴν καρδίαν μου καὶ μὲ ὠθεῖ εἰς τὰ πρόσω καὶ ἂν ἐκ τῆς στιγμιαίας ταύτης συγκινήσεως ἐξέλθωσιν ἐκ τῶν χειλέων μου λέξεις καὶ φράσεις ἀσυνάρτητοι καὶ φαντασιώδεις, μὴ κατακρίνηται τὴν παραφοράν μου, παραφορὰν ἐνθουσιασμοῦ ἅμα καὶ ἀγαλλιάσεως.

Διὰ νὰ περιλάβῃ τις τὸν μέγαν Ἑλληνικὸν ἀγῶνα καὶ νὰ ἐκτιμήσῃ τὸ μέγεθος καὶ τὸν ὄγκον τῶν πράξεων τῶν εἰς τὴν ἐπανάστασιν ἀγωνισαμένων πατέρων μας, οἵτινες ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἠγωνίσθησαν εἰς τὸ νὰ συντρίψωσι τὸν πολυχρόνιον ζυγὸν καὶ νὰ διασπάσωσι τοὺς βρόχους μιᾶς πολυχρονίου καταθλιπτικῆς δουλείας τῆς βαρβάρου ἐκείνης φυλῆς τῶν Μουσουλμάνων, οἵτινες τέσσαρας ὅλους αἰῶνας ἐβεβήλωσαν τὴν γῆν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐξηφάνισαν τὰ λαμπρότερα ἐν τῷ κόσμῳ ἔργα τῶν προγόνων μας, πρέπει προηγουμένως νὰ μάθῃ δι' ἱστορικῆς ἐκθέσεως τὴν καρτεροψυχίαν καὶ τοὺς ἡρωϊσμούς των, καὶ προσέτι νὰ μάθῃ ὅποια ἦτο τῆς βαρβάρου ἐκείνης φυλῆς ἡ καταδυνάστευσις, ἡ τυραννία, ἡ ὠμότης, αἱ προλήψεις, ἡ φανατικότης, καὶ ἐν γένει τὸ κατὰ τῶν χριστιανῶν μῖσος. Ἄν ἀληθῶς, κύριοι, ἡ τυραννία εἶναι θυγάτηρ βίας ἀνόμου καὶ ψευδῶν ὑπολήψεων καὶ δοξασιῶν, τίς δὲν φρίττει ἀκούων ὅτι μόνος ἄνθρωπος κατὰ τὰ Μωαμεθανικὰ δόγματα εἶναι ὁ Τοῦρκος, καὶ πάσης ἄλλης θρησκείας ἄνθρωπος εἶναι ἄπιστος, εἶναι σκύλου χειρότερος, εἶναι ὥς τὸν ὀνομάζουσι Γκιαούρης! Ἐντεῦθεν προκύπτει ἡ ἀπεριόριστος εἰς τὸν Τοῦρκον τυραννία καὶ κατάθλιψις. Ἐντεῦθεν ἡ τῆς εὐσεβείας περιφρόνησις γίνεται ἀναγκαῖον ἐπαχολούθημα τοῦ Μπαμεθανι-

σμοῦ· ὅθεν ὁ Τοῦρκος ὅλους τοὺς Χριστιανοὺς, ὅλους τοὺς ἐ-
 τεροθρήσκους χρεωστεῖ νὰ τοὺς φονεύῃ, ἂν δὲν γίνωσι τοῦρκοι,
 ἢ ἂν δὲν ἀγοράσωσι τὴν ζωὴν διὰ χρημάτων. Κατὰ τὸν τοῦρ-
 κον ὅλα τὰ ὑπ' αὐτὸν ἔθνη καὶ κατ' ἐξοχὴν οἱ χριστιανοὶ εἰ-
 σὶν ἀνδράποδα καὶ αἰχμάλωτοι διὰ βίου, ὑποκείμενοι εἰς τὴν
 σιδηρὰν αὐτοῦ μάστιγα. Ἰ Τὶ λοιπὸν ἦτο πρὸ τῆς ἐπαναστά-
 σεως ὁ Ἕλλην Χριστιανὸς ἀπέναντι τοῦ τούρκου; ἦτο τὸ εὐ-
 τελέστατον κτῆνος καὶ τὸ οὐτιδανότατον ὄν. Ἄν περιέπιπτεν
 εἰς χεῖρας αὐτῶν παιδίον ἀνήλικον τὸ περιέτεμνον βιαίως. Ἄν
 ὁ χριστιανὸς περιέπιπτεν εἰς δεινὴν τινὰ συκοφαντίαν, ἡ μόνη
 σωτηρία του ἦτο νὰ ἐξομώσῃ. Φρίττει καὶ κλαίει πικρῶς πᾶς
 ὅστις ἀκούει ὅτι εἰς τὴν γῆν ταύτην τῆς Ἑλλάδος, ὅπου ἐβα-
 σίλευσεν ἡ ὀρθοδοξία, ὅπου πρῶτον ἔλαμψαν ὡς ἀστέρες ἑω-
 θινοὶ αἱ ἐκκλησίαι τῆς Κορίνθου, τῶν Φιλίππων καὶ τῆς Θεσ-
 σαλωνίκης, ὅπου ὁ θεῖος Παῦλος ἐδίδαξε τοὺς σοφοὺς Ἀρεο-
 παγίτας, καὶ ὁ πρωτόκλητος Ἀνδρέας τοὺς γενναίους Σπαρ-
 τιάτας, ὅπου αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι τῶν Ἀγίων Πατέρων ἐ-
 κράτυνον τὴν ὀρθοδοξίαν, εἰς ταύτην λέγω τὴν γῆν τῆς εὐσε-
 βείας καὶ τῆς σοφίας, εἰς ταύτην τὴν κλασικὴν γῆν τῶν φώτων,
 εἰς τὴν ἐστίαν τοῦ πολιτισμοῦ, εἰς τοῦτο τὸ ἔθνος τὸ εὐεργε-
 τήσαν τὴν ἀνθρωπότητα, ἐβασίλευσεν ἄλλοτε ἡ ἀτέβεια, ἡ βαρ-
 βαρότης, ἡ ὠμότης, καὶ τὸ λαμπρὸν ἔδαφος αὐτοῦ ἐκάλυπτεν
 ἄμορφος καὶ ζοφώδης ἐρήμωσις, τὸ δὲ θεῖον καὶ ἱερὸν Εὐαγ-
 γέλιον μόλις ἐψιθυρίζετο εἰς τὰ ὦττα, διὰ τὸν περιστατοῦντα
 φόβον τῆς ἀσεβείας. Ὁ Τειχοφύλαξ κατεπάτει ἀσυστόλως καὶ
 καθύβριζε λυσσῶν τὰ ἐρείπια τῆς Πνυχὸς, τὸ βῆμα τοῦ Δημο-
 σθένους καὶ τὰ ἀριστουργήματα τοῦ Περικλέους καὶ Φειδίου.
 Ὅλα τὰ ἀρχαῖα τῆς Ἑλληνικῆς σοφίας καὶ εὐσεβείας κειμήλια
 μεταμορφώθησαν εἰς φωλεὰς τῆς ἀσεβειστάτης βαρβαρότητος.
 Ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ ὁ Ἕλλην χριστιανὸς ἐτυρανεῖτο καὶ κατε-
 φρονεῖτο, μὴ δυνάμενος νὰ ἐκτελῇ τὰ τῆς εὐσεβείας μυστή-
 ρια· ἀντὶ τῶν ἱερῶν κωδώνων, μόλις ἠκούετο εἰς τὴν Ἑλλάδα
 τὸ ῥόπαλον καὶ ἡ δειλὴ φωνὴ κράκτου ῥακενδύτου ἢ ὁ ἄμαυ-
 ρὸς ἦχος ξυλίνου σημάνδρου, πληττομένου ἐκ διαλειμμάτων
 ὑπὸ χειρὸς τρεπούσης εἰς τὸν στενὸν τῆς ἐκκλησίας περίε

βολον, καὶ συγκαλοῦντος ἡρέμα τοὺς δυστυχεῖς χριστιανοὺς, νὰ ἐκχέωσι κοινῶς τοὺς βαθεῖς αὐτῶν στεναγμοὺς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Τὰ θεῖα μυστήρια ἀπερχόμενα εἰς κοινωνίαν τῶν ἀρρώστων, ἐρρίπτοντο κατὰ γῆς καὶ κατεπατοῦντο, ὥστε καὶ τότε ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκρύπτετο εἰς τοὺς κόλπους τῶν ἱερέων, φεύγων τοῦ Μουσουλμάνου τὴν ὕβριν, πλέον παρ' ὅτι ἔφευγεν εἰς τὰς ἐρήμους τὸν φονικώτατον Ἡρώδη. Οἱ ἱερεῖς μας ὑπέκειντο καθ' ἐκάστην ὥραν εἰς τὰς ὕβρεις, εἰς τὴν μάστιγα, εἰς τὸν θάνατον, καὶ ἡ κατὰ τοῦ κλήρου ἐξιδιασμένη ὠμότης τοῦ Μουσουλμάνου καθίσταται ἀπερίγραπτος. Τὰ μοναστήρια, αὐτὰ τὰ ἱερὰ ἄσυλα τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς φιλοπτωχίας ἐλεηλατοῦντο καὶ ἐγυμνόνοντο, αἱ ἐκκλησίαι ἐκαίοντο καὶ ἐκρημνίζοντο. Ἀξίωμα τῆς Μωαμεθανικῆς πολιτικῆς ἦτο τὸ πολὺπλοκον δίκαιον τῆς βίας. Ἡ νομοθεσία των ἦτον ἀθλιός τις Κώδης συντεθειμένος ὑπὸ βαρβάρων Ἀράβων. Ὁ Μουλᾶς, ὁ Καδῆς καὶ ὁ ἀγράμματος Ναίπης ἦσαν οἱ αὐθαίρετοι κριταὶ τοῦ χριστιανοῦ· αὐτοὶ κατεδίκαζον, ἀπέλυον, ἔσωζον, ἐφόνευον, οὐδεμία ἀσφαλεία τῆς τιμῆς, τῆς ζωῆς καὶ τῆς περιουσίας ὑπῆρχε. Τὸ πᾶν ἀμαυρὸν, τὸ πᾶν τυραννία, χεῖμαρρος ἀφροῦ καὶ λύσσης ἐπὶ τέσσαρας ὅλους αἰῶνας. ὦ γλυκεῖα ἐλευθερία! πῶς σὲ ἀνεζήτει τότε Ἕλλην, πόσον γλυκὺ ἐφαίνετο τότε τὸ ὄνομά σου ὑπὸ τὴν πικρίαν τῆς τυραννίας τοῦ Μουσουλμάνου! Ναὶ, ἀδελφοί, ὁ Ἕλλην τότε οὐδὲ κἂν ν' ἀποθάνῃ ἡδύνατο ἔωρεάν, ναὶ καὶ νεκρὸς ὁ Ἕλλην τότε ἦτον ὀφειλέτης εἰς τὸν Μουσουλμάνον, διότι διὰ νὰ ταφῇ ὤφειλε νὰ ἀγοράσῃ ἀδρὰ ὀλίγας σπιθαμὰς τῆς πατρώας του γῆς. Ἐνταῦθα, Κύριοι, παραλείπω, ἵνα μὴ διεξωδικῶς καταστῶ, παραλείπω ν' ἀναφέρω τὰς ἐξ ἀρχῆς κατὰ τῶν Ἑλλήνων ὠμοτάτας καταδρομὰς τῶν Μουσουλμάνων, τὰς σφαγὰς, τὰς γλωσσοτομίας, τοὺς ἀνδραποδισμοὺς, τὰς ὕβρεις, τὰς ἐξορίας τὰς φυλακίσεις καὶ ἄλλας θηριωδίας, τὰς ὁποίας μετὰ φρίκης διηγεῖται ἡ ἱστορία· οὐδὲ λέγω, διότι ἀνορθοῦνται αἱ τρίχες μου, οὐδὲ λέγω τὴν εἰς τὰς πρώτας ἐφόδους τοῦ πορθητοῦ λυσσώδη μανίαν, καὶ ἰδίως κατὰ τῶν ἱερῶν ναῶν μας, τοὺς ὁποίους κατέτκαψε, κατέκαυσεν, ἐβεβήλωσε καὶ μετέστρεψεν εἰς καπηλεῖα τῆς ἀ-

εβείας του· ἐξ ἀνάγκης ὑπεκύψαμεν εἰς τὴν βίαν, εἰς τὴν ἀ-
 ωτέραν δύναμιν, ὑποφέραμεν ὅλα τὰ βασανιστήρια τῶν τυ-
 ράννων μας. Ἀλλ' ἄρά γε τὰ πολυχρόνια αὐτὰ βασανιστήρια
 το τυχαία μόνη τοῦ τυράννου θέλησις, ἢ μήπως παλαιὰ με-
 γάλῃ ἁμαρτία τῶν πατέρων μας παρώργησε τὸν Θεόν, ὅστις ἐν
 τῇ πανσόφῳ αὐτοῦ διανοίᾳ εἰς μετάνοιαν ἡμῶν, ἵνα μὴ ἀπολέσῃ
 βούλεται σῶσαι, ἀπέστειλεν ἡμῖν ζυγὸν σατανικὸν τὸν Τοῦρ-
 κον; Ἀνεξερεῦνῆτα ὄντως τὰ κρίματα Κυρίου! Αἱ σπαραξικάρ-
 ραι αὗται ὠμότητες τῆς πολυχρονίου καταδυναστείας ὑπερε-
 ξεχείλησαν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἑλληνοῦ, ἔφερον αὐτὸν εἰς τὴν
 ἀπελπισίαν, καὶ ἐν ὑβριστικὸν ῥάπισμα Μουσουλμάνου τινὸς ἐν
 Τριπόλει καθ' ἐνὸς μέλους τῆς Κολοκοτρωνίου οἰκογενείας τοῦ
 ἀειδήμου ἐκείνου Θεοδώρου Κολοκοτρῶνη, ρίπτει τὸν πρῶτον
 σπινθῆρα, καὶ ἰδοὺ οἱ Κολοκοτρῶναι ἀναπηδῶσιν εἰς τὰ ὄρη ἄρ-
 ματωλοὶ, ἀποφασίσαντες μεθ' ὅρκου οὐδέποτε νὰ ὑποταχθῶσιν
 εἰς τὸν Τοῦρκον, προσβάλλοντες αὐτὸν ὅπου καὶ ἂν τὸν συναν-
 τήσωσι, διαμαρτυρούμενοι διὰ τῆς φωνῆς τῶν ὅπλων κατὰ τῆς
 βίας καὶ τῆς ἀνομίας. Τοὺς ἄρματωλοὺς τούτους Κολοκοτρῶ-
 νας τοὺς κατὰ τῆς πολυχρονίου τυραννίας ἀποστάτας, κλέπτας
 ἀπεκάλεσεν ὁ Τοῦρκος· ὅχι, δὲν ἦσαν κλέπται, ἦσαν ἄρματο-
 λοὶ ἐπαναστάντες κατὰ τῆς τυραννίας καὶ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας
 καὶ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν θρησκείας. Ναὶ ἄρματωλοὶ ἥρωες, εὐάριθ-
 μοι μὲν, ἀλλ' ἀποφασιστικοὶ νὰ πολεμήσωσι καὶ νὰ καταλύ-
 σωσι πολυχρόνιον τυραννίαν καὶ κολοσσίας δυνάμεις. Ὁ-
 ποία πάλη! ὁποῖος ἡρωϊσμός! Ἡ ἰδέα αὕτη τῶν ἄρματο-
 λῶν Κολοκοτροναίων γενικεύεται κατόπιν, ἀναπτύσσεται, διαδί-
 δεται καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἠλεκτρίζει ὅλων τὰ πνεύματα,
 καὶ ἰδοὺ ἀναπηδῶσιν εἰς τὰ ὄρη οἱ ἄρματωλοὶ τοῦ Πινδου καὶ τῆς
 Ὀσσης, καὶ ἀντὶ πλέον ιδέας ἄρματωλοῦ, ἐνσαρκοῦται καὶ ἀ-
 ναπτύσσεται βαθμιδὸν εἰς τὰς καρδίας τῶν Ἑλλήνων ἡ ἰδέα
 τῆς ἐπαναστάσεως, ὅτε πρὸ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἡδὴ ἐτῶν ἀ-
 πεφάσισαν νὰ λύσωσι τὸ μέγα αἰνίγμα τῆς Εὐρώπης, τοῦτέστι,
 ν' ἀποδείξωσιν ἂν ἦσαν ἀληθεῖς τῶν προγόνων των ἀπόγονοι·
 ὦ! ποῖον μέγα, τολμηρὸν καὶ ἐπικίνδυνον ἐπιχείρημα! Εὐτυ-
 χῆς ἐποχὴ δι' ὃν τινα τότε ἔζη! Καὶ ἐνῶ κατὰ τὴν 24 Φε-

βρουαρίου 1821 ὁ μεγαλεπήβολος ἐκεῖνος καὶ φιλόπατρις Ἀ-
λέξανδρος Ὑψηλάντης ἐξέδωκεν ἐν Μολδαυίᾳ τὴν λαμπρὰν ἐ-
κείνην διακήρυξιν τῆς ἐπαναστάσεως, κατὰ τὴν 22 Μαρτίου
καταβαίνει, νέος Ἀγαμέμνων, ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης εἰς
Καλάμας, καὶ ἐνούμενος αὐτόθι μετὰ τῶν Μαυρομηχαλῶν,
Καπετανάκιδων, Κουμουνδουράκιδων, Μουρτζίνου, Φλέσια, Ἀ-
ναγνωσταρᾶ, Κεφάλᾳ, Νικηταρᾶ καὶ λοιπῶν ὀπλαρχηγῶν, κη-
ρύττουσιν ἐκεῖσε ἅπαντες τὴν ἐπανάστασιν· καὶ πρῶτον ἀνεπε-
τάσθη ἐν Πελοποννήσῳ ἡ σημαία τῆς ἐλευθερίας εἰς τὴν Μο-
νὴν τῆς Ἀγίας Λαύρας τῶν Καλαβρύτων, καὶ ἰδοὺ ἡ χεὶρ
τοῦ Ἱεράρχου Πατρῶν φέρει αὐτὴν μὲ τὴν ἐπιγραφὴν «Πί-
στις καὶ Πατρίς»· καὶ τὴν σημαίαν αὐτὴν τῆς ἐλευθερίας συνο-
δεύουσιν ὁ Παππαδιαμαντόπουλος, ὁ Ἀνδρέας Ζαίμης, ὁ Σω-
τήριος Χαραλάμπης, ὁ Ἀνδρέας Λόντος, ὁ Φωτίλας, ὁ Θεο-
χαρόπουλος, οἱ Πετιμεζαῖοι καὶ πολλοὶ ἄλλοι Καλαβρυτινοὶ
καὶ Πατρεῖς. Συγχρόνως ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἥρωος Τζα-
νέτου Χριστοπούλου ἀνεπετάσθη ἡ σημαία τῆς ἐλευθερίας καὶ
εἰς τὴν κομόπολιν Ἀνδρίτζαιναν τῆς Ὀλυμπίας. Ἦχησεν ἀ-
ναφανδὸν ἡ σάλπιγξ τῆς ἐλευθερίας· ἠκούσθη εἰς τὰ ὄρη τὸ
πρῶτον τουφέκι καὶ ἀμέσως ἀνίσταται ὁ Ἕλλην, καὶ πλήρης
ζωηροτάτου αἰσθήματος καὶ διαφλεγομένης ἐπιθυμίας τρέχει
ἀχαλύνωτος πρὸς τὴν φωνὴν τῆς ἐπαναστάσεως. Ἀρχεται ἡ
πάλη, πάλη ὅλως ἀνισος, διότι οὔτε ὄπλα, οὔτε πυρίτιδα, οὔτε
στρατὸν εἶχον οἱ Ἕλληνες. Τὰ τουφέκιά των, αὐτὰ τὰ πεπα-
λαιομένα τουφέκια, τὰ ὅποια ἡ πολυχρόνιος ἀχρηστία εἶχε κα-
ταστήσει ἀνίκανα, συνέσφιγκον μὲ χορδὰς, τὴν δὲ σπάθην, τὴν
σπάθην εἶχε καταφάγει ἡ σκορία, καὶ ἀντὶ σελαχίου ζωστήρος
λωρίδας ἀπλᾶς περιεζώνουντο, ἀντὶ σφαιρῶν καὶ βομβῶν τοῦ
κανονίου ἀλογόκαρφα καὶ σκορίαν μετεχειρίζοντο. Ἀφέθημεν
μόνοι κατάμονοι χωρὶς ξένης συνδρομῆς, χωρὶς οὐδεὶς νὰ με-
σιτεύσῃ διὰ νὰ μᾶς χωρίσῃ ἀπὸ τῆς μετὰ τοῦ τυράννου πάλης
μας. Καὶ αὐτοὶ οἱ Ἡγεμόνες τῆς ἐν Λαυδάχῃ ἱερᾶς συμμαχίας,
οἵτινες ἀπατηθέντες ἐξέλαβον κατ' ἀρχὰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐπα-
νάστασιν ὡς κίνημα κοῦφον, ραγιαδικόν, τολμηρόν καὶ ἀντι-
βαῖνον εἰς τὰ κεκτημένα δικαιώματα τοῦ ἰσχυροῦ, ὅχι μόνον συν-

δυσκοινην δὲν μᾶς ἔδωκαν, ἀλλὰ καὶ διαταγὴν ἔντονον ἀπέστει-
λαν πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ Πρέσβεις νὰ τηρήσωσιν αὐστηρὰν
οὐδετερότητα. Ὅμως κήδεται ὁ Θεὸς τῆς Ἑλλάδος, καὶ αἱ πο-
λιτικαὶ περιστάσεις ὑπέβαλον τοὺς ἡγεμόνας εἰς τὰς βουλὰς
τῆς εἰμαρμένης, τοὺς ἠνάγκασαν μετὰ ταῦτα, ὡς θέλομεν ἰδῆ
κατωτέρω, χάρις εἰς τὴν καρτεροψυχίαν τῶν Ἑλλήνων καὶ
εἰς τὴν συμπάθειαν τῶν χριστιανικῶν λαῶν, τοὺς ἠνάγκασαν
λέγω νὰ ἐξαλείψωσιν ἤδη ὅ,τι ἔγραψαν κατὰ τῶν Ἑλλήνων,
νὰ χύσωσι τὸ αἷμά των ὑπὲρ αὐτῶν, ν' ἀνοίξωσι τοὺς θησαυ-
ροὺς των εἰς ἀντίληψίν των, νὰ κηρύξωσι τὸ καταδεδικασμέ-
νον ἔθνος ἐλεύθερον, αὐτόνομον καὶ ἀνεξάρτητον, νὰ χαιρετή-
σωσι τὴν ἐπαναστατικὴν του σημαίαν, καὶ νὰ ἐγγυηθῶσιν ἐ-
νώπιον ὅλου τοῦ κόσμου τὴν πολιτικὴν καὶ ἀνεξάρτητον ὑπαρ-
ξίν του. « Ἀνεξερευνήται ὄντως αἱ βουλαὶ τοῦ Ὑψίστου ».

Εἶπον ἀνωτέρω ὅτι ἀφέθημεν μόνοι κατὰμονοι, χωρὶς ξένης
συνδρομῆς, χωρὶς οὐδεμιᾶς βοηθείας, καὶ ὁμως ἐν τῇ μεγάλῃ
ἡμῶν ἀπελπισίᾳ καὶ ἐν τῇ ἀπομονώσει ἡμῶν, μόνον εἰς Θεὸν
ἐλπίζόντων, πνεῦμα θεῖον διέπνευσεν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Ἑλ-
λήνων· φωνὴ πανηγυρικὴ ἐβρόντισεν οὐρανόθεν εἰς τὴν Ἑλλά-
δα καὶ ἀνέκραξεν ἰσχυρῶς. Τὰ ὅσα τὰ ξηρὰ τῶν Ἑλλήνων
ἀνάστητε ἐκ τῶν μνημάτων τῆς δουλείας σας· ἐξέλθετε λεί-
ψανα εὐγενῆ τῶν πιστῶν τῆς ἐκκλησίας υἱῶν. Ἀνάστητε! Πα-
τήσατε εἰς τοὺς πόδας σας, ἐκτεινάξατε τὰς ἀλύσσεις σας,
ἐλευθερώσατε τὴν ἐκκλησίαν καὶ λάβετε τὴν ἐλευθερίαν. Πρὸς
τὴν φωνὴν ταύτην, τὴν θείαν φωνὴν, ἐνθουσιάσθησαν οἱ Ἕλλη-
νες, καὶ ὁ οὐράνιος θόλος πληττόμενος ὑπὸ τῶν ὄδυσμῶν καὶ
ἀπαρηγορήτων θρήνων τῶν ἀπελπισμένων καὶ μεμονομένων
Ἑλλήνων, ἀνήγγειλεν εἰς τὰ ἔθνη τὴν κατάργησιν τῆς Ὀ-
θωμανικῆς τυραννίας, τὴν ἀνάστασιν καὶ τὴν ἐλευθέρωσιν τῆς
Ἑλλάδος. « Χαίρετε λαοὶ καὶ ἀγαλιάσθε· Εὐαγγελίζου γῇ χα-
ρὰν μεγάλην, αἰνεῖτε οἱ λαοὶ Θεοῦ τὴν δόξαν ». Ναί, Κύριοι,
ὁ Θεὸς ὁ Βασιλεὺς τῶν αἰώνων ἐκρίζωνει καὶ φυτεύει βασι-
λείας, ταπεινώνει καὶ ἀνιστᾷ ἔθνη, κρατεῖ τοῦ ἡλίου τὸν δρό-
μον, διασχίζει θαλάσσας, ἀφανίζει γαίας, συγκλονεῖ τὴν φύσιν
ὅλην ὑπὲρ τῶν ἐκλεκτῶν του· ἀπὸ ταύτης τῆς ἀνεξερευνήτου

τῶν θείων κριμάτων ἀβύσσου καὶ ὁ πολιτικὸς τῆς Ἑλλάδος
 αἰσθησιμότης· καὶ ἰδοὺ ἄρχεται τὸ μέγα δράμμα τῆς Ἑλληνικῆς
 ἀναστατάσεως· ἀνοίγεται τὸ θέατρον τῆς φρίκης καὶ τῆς ἐκπλή-
 εως, ἡ τραγικωτάτη τοῦ κόσμου σκηνή· ἄρχονται τὰ μαρτύρια.
 Ἀναλαμβάνουσι τὰ ὅπλα οἱ ἐν Πελοποννήσῳ Ἕλληνες καὶ
 πολεμίζονται ἢ ὅλοι ν' ἀποθάνωσιν ἢ τοῦρκον νὰ μὴν ἀφήσωσι
 ζῶντας· καὶ ἰδοὺ οἱ ἀρειμάνιοι Κολοκοτρῶναι, οἱ Δεληγιάναι, ὁ
 Πλαπούτας, οἱ Μαυρομηχάλοι, ὁ Νικηταρᾶς, ὁ Ἀναγνωστα-
 ρᾶς, ὁ Παππατζώνης, ὁ Κεφάλας, οἱ Μούρτζινοι, οἱ Κουμου-
 δουράκιδες, οἱ Φλέσσαι, οἱ Καπετανάκιδες, οἱ Γιατράκαι, οἱ Πε-
 τροβάδες, ὁ Ζαχαριάς, ὁ Βρεσθένης, ὁ Σωτήριος Χαραλάμπης,
 ὁ Θεοχαρόπουλος, ὁ Ἀρβάλης ὁ Σκαλτζᾶς, οἱ Πετιμεζαῖοι καὶ
 πλεῖστοι ἄλλοι ὀπλαρχηγοὶ Ἕλληνες, ὡς ὑψηπέται ἀετοὶ δια-
 σκορροῦσι τὰ ὄρη, συνέρχονται περὶ τὴν καθέδραν τῆς Πελοπον-
 νήσου τὴν Τριπολιτζᾶν καὶ πολυορκοῦσιν αὐτὴν, στερούμενοι,
 κακουχούμενοι καὶ μόνον εἰς Θεὸν καὶ τὴν ἀνδρίαν των ἐλπί-
 ζοντες· καὶ τὴν μὲν ἀρχηγίαν τῆς πολυορκίας τοῦ Ναυπλίου
 διευθύνει ὁ ἀρειμάνειος Τζώκρης καὶ ὁ Παππαρσένιος μετὰ τῶν
 ἡρώων Κρανιδιωτῶν καὶ τῶν λοιπῶν τῆς Ἀργολίδος ὀπλαρχη-
 γῶν, τὴν δὲ μεταξὺ Τριπόλεως καὶ Ναυπλίου ὁδὸν κλείει ὁ γεν-
 ναῖος Στάϊκος. Συγχρόνως οἱ Λεοντιόκαρδοι ἐκεῖνοι ὁ Πατρῶν
 Μητροπολίτης μετὰ τοῦ Ἐπισκόπου Κερνίκης, οἱ Ζαΐμαι καὶ
 ὁ Ζώντιος μετὰ τῶν φιλελευθέρων Πατραίων πολυορκοῦσι τὸ
 ἑν τῶν τῶν Πατρῶν, σπεύροντες τρόμον καὶ ἀπελπισίαν εἰς
 τοὺς τούρκους. Κατόπιν τῶν Πελοποννησίων ἔλαβον τὰ ὅπλα
 οἱ γενναῖοι Στερεοελλαδίται, καὶ ἰδοὺ κατὰ τὴν 28 καὶ 30 Μαρ-
 τίου (1821) ἀνεπετάσθη εἰς τὸ Λιδορίκι καὶ τὴν Λεβαδεῖαν ἡ
 σημαία τῆς ἐλευθερίας, εἰς μὲν τὸ Λιδορίκι ὑπὸ τοῦ ὀπλαρχη-
 γοῦ Δάμου Καλτζᾶ, εἰς δὲ τὴν Λεβαδεῖαν ὑπὸ τοῦ περιβλέπτου
 καὶ ἡρώου Διάκου. Συγχρόνως ἔλαβον τὰ ὅπλα οἱ Σαλωνῖται,
 οἱ Ταλαυνῖται, οἱ Θηβαῖοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ἰδοὺ οἱ ἀτρόμη-
 τοι Διάκος, Πανοριᾶς, Κουτουσόπουλος καὶ Μελέτης Βασιλείου
 μετὰ τρισχιλίων Ἑλλήνων ἀφανίζουσι καὶ διασκορπίζουσι τὰ
 πλήθη τῶν κατὰ τὴν Στερεὰν Τουρκικῶν στρατευμάτων. Οἱ
 κάτοικοι τῶν νησιῶν καὶ ὅλων τῶν ἄλλων μερῶν ἐ-

φλογίζοντο ὡσαύτως ἀπὸ τὸν ἔρωτα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλευθερίας· ὅλοι ἤθελον νὰ λάβωσιν ἢ τὴν ἐλευθερίαν ἢ τὸν θάνατον. Κινοῦνται καὶ οἱ θαλάσσιοι ἄετοί τῶν νήσων μὲ τὰ σιταγωγὰ πλοῖα τοῦ 'Ελληνικοῦ στόλου· καὶ πρῶτοι ὕψωσαν κατὰ θάλασσαν τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας οἱ Σπετζιώται καὶ 'Υδραῖοι, μετ' οὐ πολὺ δὲ οἱ Ψαρρῖανοί· καὶ ἰδοὺ οἱ θαλάσσιοι ἐκεῖνοι γήγαντες ἀναπετῶσι τὰ ἱστία καὶ εἰσπλέουσιν, οἱ μὲν Κανάρης Μιαούλης καὶ Κριεζῆς τὸν Κορινθιακόν, ἡ Μπουμπολίνα καὶ ὁ 'Ορλώφ τὸν 'Αργολικόν κόλπον, οἱ δὲ Μπότασης, Κολανδροῦτζος, Θερμιώτης καὶ Γεώργιος Πάνος ἀποκλείουσι τὰ φρούρια τῆς Μονεμβασίας καὶ Νεοκάστρου. Συγχρόνως δὲ ἔλαβον τὰ δῦναμις οἱ ἥρωες Αἰτωλεῖς, 'Ακαρναναί, Βραχορίται καὶ 'Ασπροποτάμιοι· τὸ πᾶν ζωηρότης, τὸ πᾶν ἐνθουσιασμός, τὸ πᾶν ἐφώναζεν ἢ θάνατος ἢ ἐλευθερία. 'Αλλ' ὁ τότε Σουλτάνος Μαχμούτ πληροφορηθεὶς καὶ μαθὼν τὰ κατέκαστα τῆς ἐν Πελοποννήσῳ ἐπαναστάσεως φλόγας καὶ πῦρ ἐξέπέμπεν ἐκ τοῦ στόματος, διατάξας τὸν διερμηνέα νὰ μετακαλέσῃ τάχιον ἐν Κωνσταντινουπόλει τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς Πελοποννήσου, ἐπὶ τῇ προφάσει μὲν νὰ τοῖς ὁμιλήσῃ περὶ τίνος ὑποθέσεως, πράγματι ὅμως νὰ τοὺς φονεύσῃ. Καὶ ἐνῶ κατὰ τὰς ἀρχὰς 'Απριλίου 1821 ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ 'Ιμάμης ἐφώναζεν ἐκ τοῦ Μιναρέ κατὰ τῶν ἀπίστων Χριστιανῶν, ἀπειλούντων τὴν θρησκείαν τοῦ Μωάμεθ καὶ τὸν θρόνον τοῦ Σουλτάνου, οἱ τοῦρκοι ρίπτονται μαχόμενοι εἰς τὰς ἀγυῖας καὶ τὰς ρύμας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, σφάζουσι τοὺς Χριστιανοὺς καὶ βιάζουσι τὸ ἄσυλον τῶν οἰκιῶν, συντρίβουσι τὰς θύρας, εἰσβάλλουσιν ὡς τίγρεις καὶ φονεύουσιν ὅσους εὐρίσκουσιν εἰς αὐτάς, καὶ πανταχοῦ δὲν ἤκούοντο εἰμὴ ἄγριαι καὶ τρομακτικαὶ κραυγαὶ τῶν δημίων, οἰμῶν γαί καὶ ὀλολυγμοὶ τῶν θυμάτων, καὶ θρῆνοι καὶ κλαυτοὶ γυναικῶν καὶ παιδίων. Διαμαρτύρονται οἱ τότε πρέσβεις κατὰ τῆς αἵματοχυσίας· ἀλλ' ὁ ἀγέρωχος Σουλτάνος οὐδεμίαν ἀκροάσιν δίδει εἰς τὰς διαμαρτυρήσεις αὐτῶν· μᾶλλον θηριωδέστερος γίνεται, καὶ τὰ πρῶτα θύματα τῆς θηριωδίας αὐτοῦ ἦσαν ὁ Γεώργιος Μαυροκορδάνος, ὁ Παππαρηγόπουλος, ὁ 'Αλέκος 'Ράλλης, ὁ Μαυρογένης, ὁ Χαντζαρῆς, ὁ Μάνος, οἱ Μουραδζαὶ καὶ

πλείστοι ἄλλοι χριστιανοί· καὶ ὥς νὰ μὴν ἤρκουν τὰ θύματα
 αὐτὰ οἱ νέοι τῆς πίστεως μάρτυρες, διατάσσει διὰ τοῦ μεγά-
 λου Βεζύρη τὴν σύλληψιν τοῦ μεγαλομάρτυρος Γρηγορίου τοῦ
 Πατριάρχου, πατρὶς τοῦ ὁποίου ἦτον ἡ Εὐρυμανθός ἡ κοινῶς
 λεγομένη Δημιτζάνα τῆς Πελοποννήσου· οὗτος ὁ μεγαλομάρ-
 τυς Πατριάρχης ἐκτελέσας κατὰ τὸ μέγα Πάσχα τοὺς ἱεροὺς
 τῆς Ἀναστάσεως ὕμνους ἐξήρχετο ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἰδοὺ
 τῆς ἀσεβείας οἱ ὑπηρέται τὸν ἀρπάζουσι βιαίως, τὸν καταβι-
 βαζουσιν εἰς σκοτεινὴν φυλακὴν, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας τὸν ἀ-
 παγχονίζουσι μετὰ τριῶν ἄλλων κορυφαίων τῆς Ἀγίας Συνό-
 δου. « Ἐν γεννεᾷ αὐτοῦ ἐδοξάσθη, καὶ ἡ δόξα αὐτοῦ οὐκ ἐξαλει-
 φθήσεται »· καὶ ὁ μεγαλομάρτυς οὗτος ὁ τρισόλβιος Πατριάρ-
 χης θύμα τῆς ἀσεβείας γενόμενος ἐτέθη οἶονεὶ θεμέλιος λί-
 θος τῆς μεγάλης οἰκοδομῆς τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας. Ἡ
 σπικραξικάρδιος αὕτη θηριωδία τοῦ Μαχμοῦδ, ὅχι μόνον τοὺς
 Ἕλληνας καὶ τοὺς ἔξω ὁμογενεῖς ἠρέθισεν, ἀλλὰ καὶ τὴν συμ-
 πάθειαν ὅλων τῶν χριστιανικῶν λαῶν ἐκίνησεν ὑπὲρ ἡμῶν.
 Ὅθεν οἱ Ἕλληνες ἐκπηδῶντες ἐνδοθεν τῶν ἀλύσσεών των, καὶ
 ἀτρόμητοι εἰς τὴν ἀπόφασίν των νὰ θριαμβεύσωσι κατεπάνω ἐ-
 νὸς κολοσσαίου Βασιλείου, ὅπερ τοσαῦτα ἔτη ἠδυνήθη νὰ ὑπε-
 ρασπισθῇ ἐναντίον τῶν ἰσχυροτέρων ἡγεμόνων τῆς Εὐρώπης,
 λαμβάνουσι πανταχόθεν τὰ ὅπλα διὰ ν' ἀποθάνωσιν ἀποφασι-
 στικῶς εἰς τὸν ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος ἀγῶνα· καὶ ἰδοὺ
 γίνονται κατὰ πρῶτον ἐν Πελοποννήσῳ οἱ Ἑλληνικοὶ θρίαμβοι,
 φωνικαὶ ἐκεῖναι μάχαι, ἐκ τῶν ὁποίων χάριν συντομίας τὰς
 κυριωτέρας θέλομεν διαλάβει ἐνταῦθα, ἀφήνοντες τὰ καθ' ἑ-
 κάστα εἰς τὴν ἱστορίαν· καὶ πρώτη ἦτις ἐγύμνασε κατὰ τοῦ
 τουρκικοῦ τύφου τὰ Ἑλληνικὰ ὅπλα εἶναι ἡ κατὰ τὴν 12 καὶ
 13 Μαΐου [1821] ἀξιομνημόνευτος μάχη τοῦ Βαλτετζίου, ἥτις
 διήρκεσεν 24 ὅλας ὥρας, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἐπολέμησαν μετὰ
 καρτερίας καὶ ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἀμιμήτου γενναιότητος
 τρεῖς χιλιάδες Ἕλληνες κατὰ δεκαπέντε χιλιάδων τούρκων ὑπὸ
 τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Κεχαγιά· οἱ λαβόντες μέρος εἰς τὴν μάχην
 αὐτὴν ὀπλαρχηγοὶ Ἕλληνες ἦσαν ὁ Θεόδωρος Κρλοκοτρώνης,
 ὁ Πλαπούτας, ὁ Νικηταρᾶς, ὁ Κανέλλος Δεληγιάννης, οἱ Μαυ-

ρομηχάλοι, ὁ Νικήτας Φλέσιας, ὁ Γιατράκος, ὁ Μάρπηπιτζιώτης, ὁ Κεφάλας, ὁ Μητροπέτροβας καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι ὀπλαρχηγοί· εἰς τὴν μάχην αὐτὴν τοῦ Βαλτετζίου διεκινδύνευσεν ὁ αἰμίμηστος Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, τολμήσας κατὰ τὸ μεσονύκτιον ν' ἀνοίξῃ ὁρόμον τῶν κεκλεισμένων Ἑλλήνων καὶ νὰ συγκοινωνήσῃ μετ' αὐτῶν, διὰ νὰ τοὺς ἐφοδιάσῃ μὲ πυριτόβολα, καθ' ἣν ὥραν εἶχον τελειώσει αὐτά· τὰ Ἑλληνικὰ ὄπλα ἐθριάμβευσαν καὶ κατέπληξαν τοὺς τουρκικοὺς λεγεῶνας, οἵτινες ἀποδειλιάσαντες εἰς τὴν καρτεροψυχίαν καὶ γενναιότητα τῶν Ἑλλήνων διεσκορπίσθησαν, καὶ φεύγοντες τὴν Ἑλληνικὴν σπάθην, μόλις δεκαχισχίλιοι διεσώθησαν εἰς τὰ τείχη τῆς Τριπόλεως, ἐκ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἔπεσαν ὀλίγιστοι καὶ ἐπληρώθησαν τινές. Τὸν αὐτὸν θρίαμβον ἔκαμον οἱ Ἑλληνοες καὶ εἰς τὴν μάχην τῆς Γράνας μίαν ὥραν μακρὰν τῆς Τριπόλεως. Συγχρότως δὲ μὲ τὴν ἑνδοξὸν μάχην τοῦ Βαλτετζίου, τὴν 14 Ἀπριλίου (1821) ἐν Δαμαστᾷ καὶ Μοσχοχωρί, περὶ τὸν Σπερχιὸν καὶ τὴν γέφυραν τῆς Ἀλμάνης οἱ ἥρωες Διάκος, Πανοριᾶς καὶ Δουβουνιώτης συνάπτουσιν αἱματηρὰν μάχην κατὰ τοῦ Ὁμέρ Βρυώνη καὶ Μεχμέτ Πασιά, εἰς ἣν κατελήφθη ζῶν πληγωμένος, αἱματόφυρτος καὶ αἱματοσταγῆς τὸ ἀθάνατον ἐκεῖνο παλικάρι ὁ Διάκος ὁ πρωτομάρτυς τῆς ἐλευθερίας, ὅστις ἀπέθανεν ἡρωϊκῶς, ἀνασκολοπισθεὶς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τὴν 24 Ἀπριλίου (1821). Κατὰ τὸν αὐτὸν μῆνα Ἀπρίλιον ὁ διαδεχθεὶς τὸν Διάκον Ὀδυσσεὺς μὲ τὸν Γκούραν καὶ μὲ ὀλίγους Ἑλληνας συνάπτουσιν τὴν Γαβριὰν πεισματώδη καὶ αἱματηρὰν μάχην, καθ' ἣν ἐπὶ ἐκείνους ξιφῆρεις κατὰ τῶν Τούργων ἔτρεψαν αὐτοὺς εἰς φυγὴν καὶ τοὺς κατέσφαξαν· εἰς τὴν μάχην αὐτὴν ἡ ἀνδρία τῶν Ἑλλήνων κατέπληξε τοὺς τούρκους, τῶν ὁποίων τὰ πτώματα δύνω ὅλους ἐνιαυτοὺς ἔτρεφον τὰ πτηνὰ εἰς τὰς πεδιάδας.

Τὴν 18 Μαΐου (1821) τουρκικὸς στρατὸς ἐξ ἑκταχιλίων συγκείμενος ἀπευθύνετο εἰς χωρίον Βέρβεναν τῆς Πελοποννήσου, μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ θύσῃ καὶ ἀπολέσῃ καὶ νὰ προέλθῃ εἰς τὰ φρούρια τῆς Μεθώνης καὶ Κορώνης· ἀλλ' εἰς τὸ χωρίον Δολιανὰ ὁ ἥρωας Νικηταρᾶς ὁ τουρκοφάγος ἐκεῖνος, ὁ νέος Ἀχιλεὺς, ἐπὶ κεφαλῆς εὐαρίθμου Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, προσκαρ-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000050644

χ
τ
χωρ
ιέος
τροσκ

